

# עקרונות בכימיה אורגנית א



## תוכן העניינים

|     |                        |    |
|-----|------------------------|----|
| 1.  | מבוא ומושגי יסוד.      | 1. |
| 2.  | אלקאנים                | 2. |
| 3.  | תגובות של אלקאנים      | 3. |
| 4.  | סטריאוכימיה            | 4. |
| 5.  | התמרה נוקלאופילית      | 5. |
| 6.  | אלימינציה              | 6. |
| 7.  | אלקנים, תכונות ותגובות | 7. |
| 10. |                        |    |

# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 1 - מבוא ומושגי יסוד

תוכן העניינים

1. כללי ..... 1

## מבוא ומושגי יסוד:

### שאלות:

(1) צייר עבור המולקולות הבאות את סוג ההכלאה של כל אטום פחמן.  
 האם למולקולות מומנט דיפול?  
 $\text{HCCCCCH}$  ,  $\text{H}_2\text{CC}(\text{CH}_3)\text{CCH}$

(2) צייר עבור המולקולות הבאות את סוג ההכלאה של כל אטום פחמן.  
 האם למולקולות מומנט דיפול?  
 $\text{FCHCHF}$

(3) תגובה של חומר A עם  $\text{Br}\cdot$  (רדיקאל) נותנת את התוצרים B ו-C.  
 נתון כי תוצר B הוא תוצר קינטי ותוצר C הוא תוצר תרמודינמי.  
 צייר/י באופן סכמתי דיאגרמת ריאקציה.



# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 2 - אלקאנים

תוכן העניינים

1. כללי ..... 2

## אלקאנים:

### שאלות:

- (1) ציירו את השלכת ניומן לקשר  $C_1-C_2$  של methylcyclohexane.  
 א. כאשר המתיל בעמדה אקוואטוריאלית.  
 ב. כאשר המתיל בעמדה אקסיאלית.  
 ג. מהי האינטראקציה בין המתיל ל- $C_3$  בסעיפים א' ו-ב'.  
 ד. איזו קונפורמציה יציבה יותר לדעתך? נמק.

- (2) העבירו לקונפורמצית כיסא את תרכובת הציקלוהקסאן הבאה:



- (3) תנו שם לפי IUPAC לתרכובות הבאות (כולל ציס/טרנס):



# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 3 - תגובות של אלקאנים

תוכן העניינים

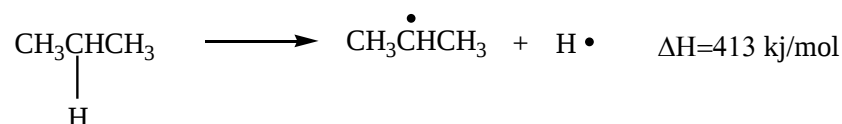
1. כללי ..... 3

## תגובות של אלקאנים:

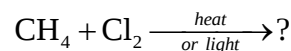
### שאלות:

(1) חום השריפה של פנטאן הוא 782 kcal/mole - בעוד זה של 2,2 - דימתילפרופאן הוא 777 kcal/mole - מי מהחומרים יציב יותר?

(2) נתונות אנתלפיות עבור תגובות דיסוציאציה הומוליטית של קשר C-H. הסבירו ממה נובעים ההבדלים באנתלפיות תגובה.



(3) כלורינציה של מתאן מתרחשת בטמפרטורת החדר בנוכחות אור או בחושך בחימום.



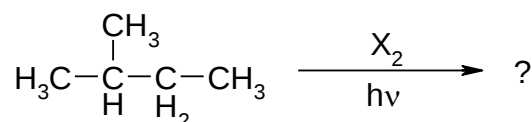
א. ציינו את שלבי תגובה רדיקלית (initiation, propagation, termination) המובילים לתוצרי מונוכלורינציה בלבד.

צייר/י את המנגנון (מעברי אלקטרונים, מבני לואיס רלוונטיים)

ב. בתגובה זו מתקבלות עקבות של כלורואתאן ( $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{Cl}$ ).

הראה/י את שלבי הראקציה המובילים לחומר זה.

(4) עבור מונוהלוגנציה של 2 - מתילבוטאן, פרט מהם התוצרים האפשריים ובאלה יחסים יתקבלו עבור כלורינציה וברומינציה.



# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 4 - סטריאוכימיה

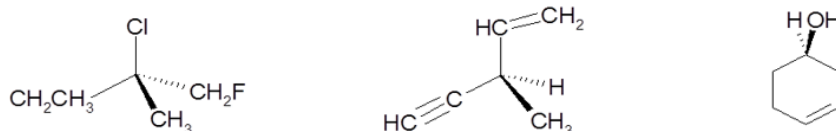
תוכן העניינים

1. כללי ..... 4

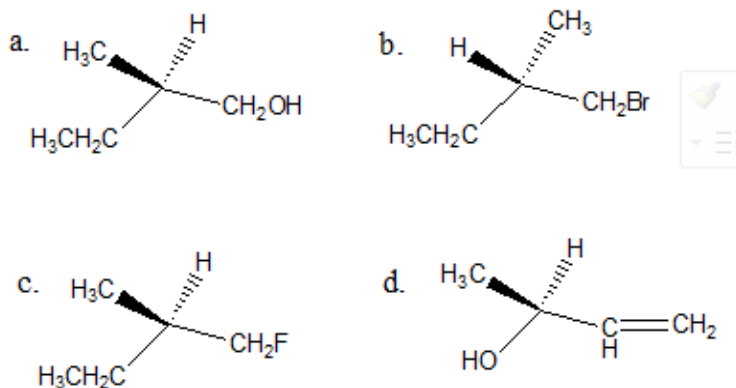
## סטריאוכימיה:

## שאלות:

(1) קבעו את הקונפיגורציה האבסולוטית של המולקולות הבאות:



(2) ציירו קונפיגורציית פישר עבור התרכובות הבאות, וקבעו את הקונפיגורציה האבסולוטית:



(3) חשב/חשבי את  $[\alpha]_D$  עבור החומרים הבאים:

א. תמיסת 0.5M של 2-chloropentane בכלורופורם ( $\text{CHCl}_3$ ) בתא של 5cm

נותנת זווית סיבוב של  $\alpha = +3.64$ .

ב. תמיסה המכילה 1.92gr של 2-bromooctane ב-10ml אתר נותנת זווית

סיבוב  $\alpha = -3.6^\circ$  בתא באורך של 5cm.

(4) התקבלה תערובת אננטיומרים בעלת  $[\alpha]_D = 310^\circ$  בטמפרטורה  $22^\circ\text{C}$ .

ידוע בספרות שאננטיומר אחד בעל קונפיגורציה R באותה טמפרטורה

נותן  $[\alpha]_D = 357^\circ$ . מהו הניקיון האופטי (%ee) ומהוא האחוז של כל אננטיומר

בתערובת?

5) R-Glycidol טהור אופטית בעל זווית סיבוב ספציפית  $[\alpha]_D = 12^\circ$  (ללא ממס).

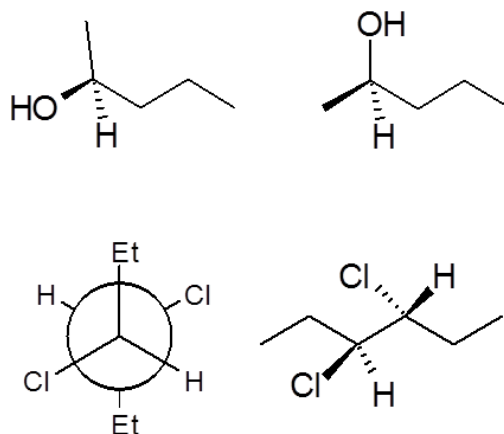
א. מה תהיה זווית הסיבוב הנמדדת של דוגמא של החומר בה 75% הוא

אננטיומר ה-R והשאר אננטיומר ה-S?

ב. מה תהיה זווית הסיבוב הנמדדת של דוגמא של החומר בה 75% הוא

אננטיומר ה-S והשאר R-pinene  $([\alpha]_D = 50.7^\circ)$ ?

6) קבעו את הקונפיגורציה האבסולוטית עבור כל אחד מהמרכזים הכיראליים בחומרים הבאים וציין/ציני עבור כל זוג חומרים את היחס בינם (אננטיומרים, דיאסטריומרים וכו').



# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 5 - התמרה נוקלאופילית

תוכן העניינים

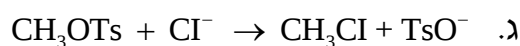
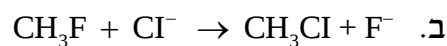
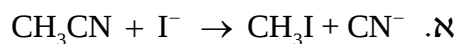
1. כללי ..... 6

## התמרה נוקלאופילית:

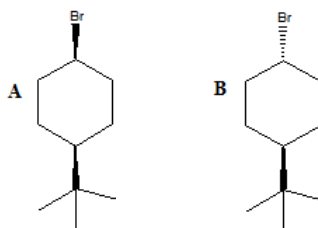
### שאלות:

- (1) סדרו את התרכובות בכל סעיף לפי סדר הראקטיביות שלהם בתגובת  $S_N2$ .
- א. 2-bromo-2-methylbutane, 1-bromopentane, 2-bromopentane  
 ב. 1-bromo-3-methylbutane, 2-bromo-2-methylbutane, 3-bromo-2-methylbutane  
 ג. 1-bromobutane, 1-bromo-2,2-dimethylpropane, 1-bromo-2-methylbutane, 1-bromo-3-methylbutane

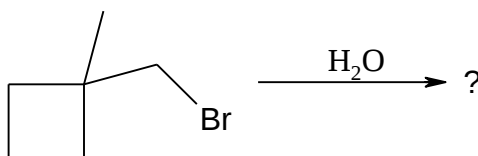
- (2) עבור תגובות  $S_N2$  הבאות, רשמו איזו תגובה תצא לפועל ואיזו תגובה תתרחש לאט מאוד/בכלל לא, הסברו.



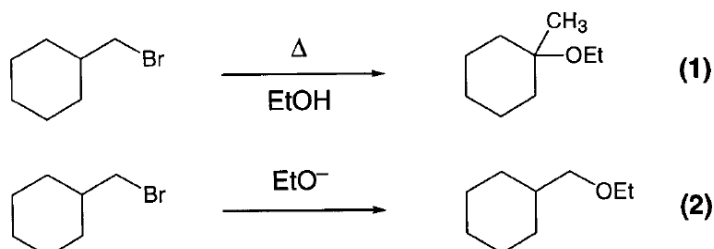
- (3) מי מבין שני החומרים A ו-B מגיב מהר יותר מנגנון  $S_N1$ ? הסבירו באמצעות מנגנון מפורט.



- (4) אילו תוצרים יתקבלו בהידרוליזה הבאה:

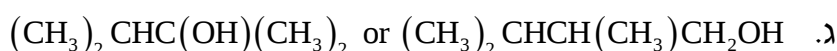
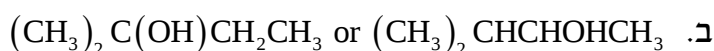


(5) עבור תגובות הבאות רשמו את המנגנון המפורט:

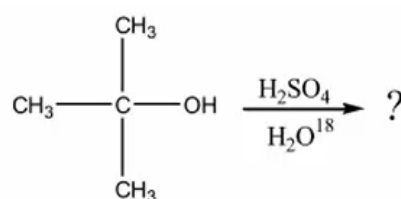


(6) כאשר cis-1-t-butyl-4-chlorocyclohexane באתנול מחומם עד לרתיחה למשך מספר שעות מתקבל תוצר עיקרי trans-t-butyl-4-ethoxycyclohexane, אולם כאשר מוסף לתמיסה אשלגן טרטבוטוקסיד ( $t\text{-buO}^-\text{K}^+$ ) בריכוז 2M, התוצר העיקרי הינו האלקן 1-t-butylcyclohexene. רשום/י מנגנון מלא לכל אחת מן התגובות והסבר את התוצאות.

(7) רשום מי מהכהלים הבאים יעבור דה-הידרציה מהירה יותר



(8) כהל שלישוני חומם עם חומצה בנוכחות מים מסומנים איזוטופית:



בדגימות שנלקחו לפני תום התגובה נמצא אותו כהל שלישוני מסומן בחמצן איזוטופי. מדידות קינטיות הראו שהיווצרות הכהל המסומן הייתה פי 30 מהירה יותר מאשר היווצרות התוצר הסופי, האלקן.

- א. הצע דרך לקבלת כהל מסומן.  
 ב. הסבר תוצאות של מדידות קינטיות תוך שימוש במשוואות מתאימות ודיון בגודל יחסי (איכותי) של קבועי קצב האחראים לתוצאות אלה.

# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 6 - אלימינציה

תוכן העניינים

1. כללי ..... 8

## אלימינציה:

### שאלות:

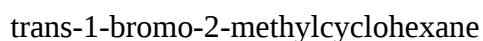
(1) אילו תוצרים צפויים להתקבל בדהידרוהלוגנציה (E2) של:

- א. 1-bromohexane
- ב. 2-bromohexane
- ג. 3-bromo-2-methylpentane

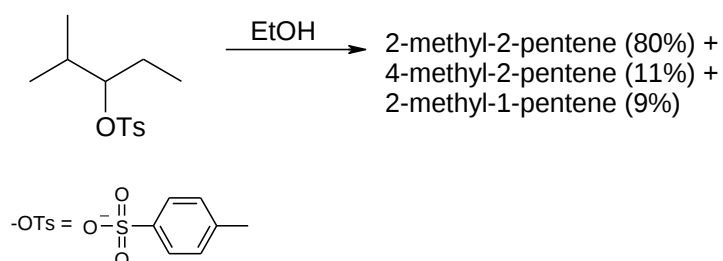
(2) סדרי את החומרים לפי האקטיביות בדהידרוהלוגנציה ע"י בסיס חזק:

- א. 1-bromo-3-methylbutane
- ב. 2-bromo-2-methylbutane
- ג. 3-bromo-2-methylbutane

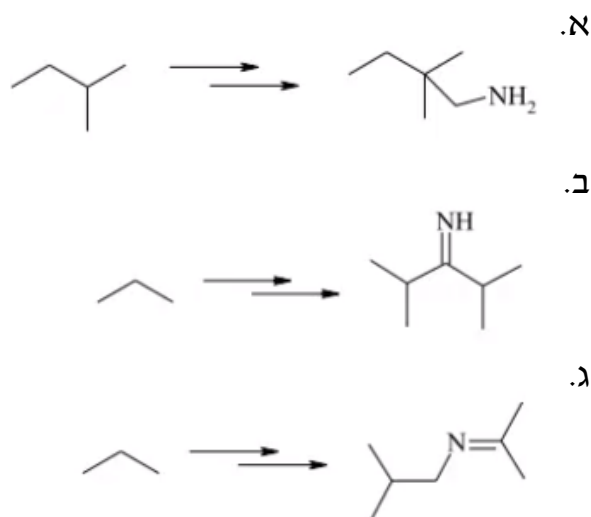
(3) מהו התוצר העיקרי המתקבל בדהידרוהלוגנציה של:



(4) תאר את השלבים בסינטזה הבאה:



(5) הצע דרך לקבל את החומרים הבאים:



(6) כאשר cis-1-t-butyl-4-chlorocyclohexane באתנול מחומם עד לרתיחה למשך מספר שעות מתקבל תוצר עיקרי trans-t-butyl-4-ethoxycyclohexane, אולם כאשר מוסף לתמיסה אשלגן טרטבוטוקסיד ( $t\text{-buO}^-\text{K}^+$ ) בריכוז 2M, התוצר העיקרי הינו האלקן 4-t-butylcyclohexene. רשום/י מנגנון מלא לכל אחת מן התגובות והסבר את התוצאות.

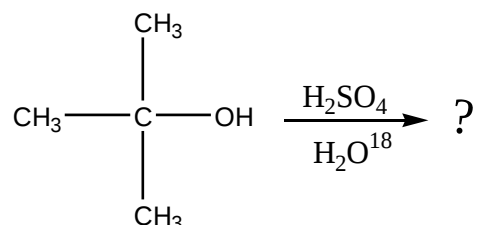
(7) רשום מי מהכהלים הבאים יעבר דה-הידרציה מהירה יותר :

א.  $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$  or  $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CHOHCH}_3$

ב.  $(\text{CH}_3)_2\text{C}(\text{OH})\text{CH}_2\text{CH}_3$  or  $(\text{CH}_3)_2\text{CHCHOHCH}_3$

ג.  $(\text{CH}_3)_2\text{CHC}(\text{OH})(\text{CH}_3)_2$  or  $(\text{CH}_3)_2\text{CHCH}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{OH}$

(8) כהל שלישוני חומם עם חומצה בנוכחות מים מסומנים איזוטופית :



בדגימות שנלקחו לפני תום התגובה נמצא אותו כהל שלישוני מסומן בחמצן איזוטופי. מדידות קינטיות הראו שהיווצרות הכוהל המסומן היתה פי 30 מהירה יותר מאשר היווצרות התוצר הסופי, האלקן.

א. הצע דרך לקבלת כהל מסומן.

ב. הסבר תוצאות של מדידות קינטיות תוך שימוש במשוואות מתאימות ודיון בגודל יחסי (איכותי) של קבועי קצב האחראים לתוצאות אלה.

# עקרונות בכימיה אורגנית א

פרק 7 - אלקנים, תכונות ותגובות

תוכן העניינים

1. כללי..... 10

## אלקנים, תכונות ותגובות:

### שאלות:

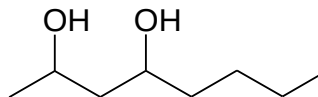
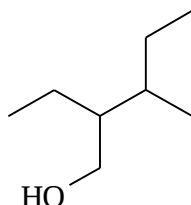
(1) ציירו את המבנים הבאים:

א. tert-butyl alcohol

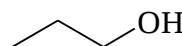
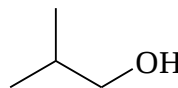
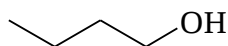
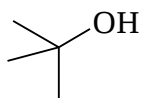
ב. 4-methyl-3-hexanol

ג. (1S, 3R)-3-methylcyclohexanol

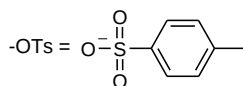
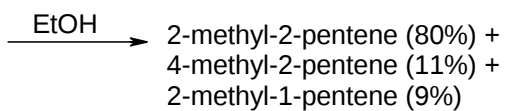
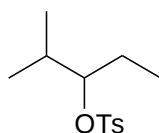
(2) תנו שמות לפי IUPAC לחומרים הבאים:



(3) סדר תרכובות לפי טמפרטורת רתיחה.

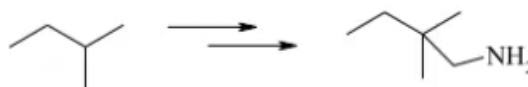


(4) תאר את השלבים בסינטזה הבאה:

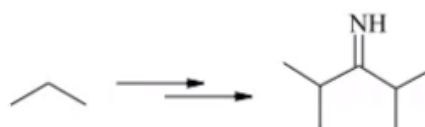


(5) הצע דרך לקבל את החומרים הבאים :

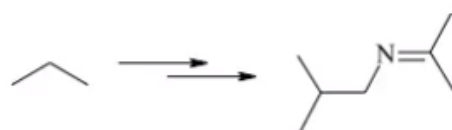
א.



ב.

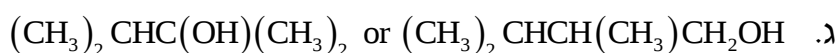
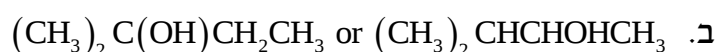


ג.

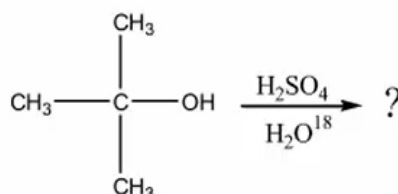


(6) כאשר cis-1-t-butyl-4-chlorocyclohexane באתנול מחומם עד לרתיחה למשך מספר שעות מתקבל תוצר עיקרי trans-t-butyl-4-ethoxycyclohexane, אולם כאשר מוסף לתמיסה אשלגן טרטבוטוקסיד ( $t\text{-buO}^-\text{K}^+$ ) בריכוז 2M, התוצר העיקרי הינו האלקן 1-t-butylcyclohexene. רשום/י מנגנון מלא לכל אחת מן התגובות והסבר את התוצאות.

(7) רשום מי מהכילים הבאים יעבור דה-הידרציה מהירה יותר



(8) כהל שלישוני חומם עם חומצה בנוכחות מים מסומנים איזוטופית :



בדגימות שנלקחו לפני תום התגובה נמצא אותו כהל שלישוני מסומן בחמצן איזוטופי. מדידות קינטיות הראו שהיווצרות הכוהל המסומן הייתה פי 30 מהירה יותר מאשר היווצרות התוצר הסופי, האלקן.

א. הצע דרך לקבלת כהל מסומן.

ב. הסבר תוצאות של מדידות קינטיות תוך שימוש במשוואות מתאימות ודין בגודל יחסי (איכותי) של קבועי קצב האחראים לתוצאות אלה.